

3 november 2008

Vandaag reizen we via Ilebo door naar Mapangu. Ik heb wat beter geslapen en minder gehoest. Na het ontbijt met echt lekkere koffie verzamelen we onze bagage. Elk één valies en een rugzak. Alle andere bagage wordt bijeengezet en zal naar Memisa gebracht worden. Die bagage zal woensdag aanstaande via Ilebo met ons meereizen naar Katako-Kombe.

In Mapangu zal Yves een ziekenhuis van een plantage gaan evalueren. Die plantage, Brabanta, is eigendom van een Vlaams zakenman én heeft een eigen ziekenhuis. De plantage is totaal verouderd en zal weer aangeplant worden. Het ziekenhuis is, naar het schijnt, ook aan vernieuwing toe. Met een goed ziekenhuis wil de plantage werkvolk houden én aantrekken. De overeenkomst is dat Yves evalueert en tips geeft om het ziekenhuis te rehabiliteren. De plantage zal het ziekenhuis voor een ruime omgeving openstellen en dus niet alleen voor de plantage. Het zou ook fungeren als streekziekenhuis voor zowat 100.000 inwoners. Hun benadering van de rehabilitatie van dat ziekenhuis is ook wel interessant. De middelen zijn blijkbaar onbeperkt. Voor ziekenhuizen die door een of andere NGO geholpen worden ligt de financiering veel moeilijker. Een NGO is in grote mate afhankelijk van giften en dat maakt het veel moeilijker.

We worden met onze bagage naar de tweede luchthaven van Kinshasa gebracht, Ndolo, een luchthaven zonder lichtinstallatie. Er kan dus alleen maar tussen 6 uur 's morgens en 18 uur 's avonds opgestegen en geland worden. Van hieruit vertrekken alle binnenlandse vluchten.

Yves is er al en ook Roland, de directeur van Brabanta in Congo. Hij komt onze paspoorten ophalen en zal met ons meevliegen naar Mapangu. Waarom onze paspoorten voor een

binnenlandse vlucht moeten gecontroleerd worden is me absoluut niet duidelijk maar vroegere ervaringen hebben geleerd mij hierover zeker niet druk te maken.

Vanaf nu is het wachten tot de bagage ingeladen wordt en de piloot beslist dat we vertrekken. Vanaf nu ook is en heerst het principe... 'haast je langzaam' maar dan vooral zonder haast.

Terwijl we wachten komt nog iemand van Memisa langs om met Yves de door Memisa uitgevoerde evaluaties in Katako-Kombe te bespreken. Mieke en ik hebben het ondertussen over *du n'importe quoi* (heel interessant eigenlijk!) en dan is 't plots hoog tijd om te vertrekken.

Het vliegtuig, een tweemotorige LET 410 UVP-E met propelleraandrijving, kan personen inbegrepen 2000 kg laden. Het stijgt op van ZW naar NO zodat we overlangs de Congostroom de hoogte ingaan. We krijgen een mooi panorama te zien over de kilometers brede stroom met eilanden en eilandjes. Op een drie-, viertal van die eilandjes staat een primitieve, bewoonde hut.

de Kwango

Algauw vliegen we boven het woud ten oosten van Kinshasa en wat later boven een gebied dat er als landbouwgebied uitziet. We zien eucalyptus-plantages (wat doen die hier?), kronkelende rivieren, dorpjes in een uitgestrekt deels bebost, deels open gebied dat, naar Congolese maatstaven relatief dicht bevolkt is.

Vanaf de Kasai-rivier volgen we die tot Ilebo. We landen op de lokale luchthaven, een gras piste eigenlijk. Ook hier moeten we onze paspoorten laten controleren, verder is het hier 'in primitivum'. Onder de reizigers die mee naar Kinshasa vliegen is er ook een jong blank koppel. Guillaume, een Waalse agronoom werkt voor Brabanta en zijn vriendinnetje heeft een job in België. Zij vliegt terug naar België maar wil in januari volgend jaar zich hier definitief vestigen.

Kinderen uit de buurt staan het gehele gebeuren en het luide gepalaver met grote, witte ogen te aanschouwen. Ook hier is alles een 'haast je langzaam' gebeuren en ook hier zonder enige haast: heerlijk! Na al dat gepalaver en wachten is het ook hier opeens tijd om te vertrekken.

"Waar zijn onze paspoorten?" Goed dat ik af en toe bij de pinken ben, Roland gaat ze weer ophalen. Onze bagage en nog het een en ander (o.a. een automatische wasmachine) was al op twee 4x4's geladen, we vertrekken richting de haven van Ilebo.

Goed dat we met een 4x4 rijden, met een Citroen Berlingo zou het hier niet te doen zijn. Ilebo is een zogenaamd belangrijke stad maar de straten zijn er zo een hobbeldebobbel, op en nere oneffenheid vol gewoon diepe putten en heel

in Ilebo

diepe putten die we zigzaggend ontwijken. We volgen zelfs 'nieuwe' parallelle paden.

De kinderen volgen ons lopend zover als ze kunnen. Ze juichen en wuiven en wijzen naar die rare blanke met zijn lange baard (zo lang is mijn baard toch niet, denk ik). Vrouwen en mannen kijken content of verwonderd, sommigen dan weer somber naar het konvooitje blanken dat voorbijrijdt.

Er loopt hier veel, en veel schoon volk rond: vrouwen, mannen en kinderen. Het is hier ook druk en ook hier verkoopt men *du n'importe quoi*: rijst, schoonheidsproducten, stukken stof, maïs en groenten. De plaatselijke coiffeurs houden hun 'salon' onder een boom of een luifel en er zit een naaiatelier onder een afdakje. 't Lijkt wel Kinshasa in het klein.

Niet ver van een merkwaardig mooi schooltje houden we halt aan een guesthouse van Brabanta. Rechtover dat guesthouse bevindt zich een groot hotel waarin koning Albert I heel lang geleden ooit gelogeed heeft toen hij de spoorweg hier kwam inhuldigen. Dat moet dus vóór 1934 geweest zijn. Dat hotel ziet er nog treffelijk uit. We worden vriendelijk verwelkomd en uitgenodigd om binnen wat te drinken. In het 'salon' drinken we een fris biertje en dat is heel welgekomen.

De ogenschijnlijk luxueuze fauteuils waarin we heel gemakkelijk zitten, blijken echter 'het privé-dorp' van een kolonie kakkerlakken te zijn. Roland, de baas hier van Brabanta, heeft het niet opgemerkt maar wij wel. Zeg nu zelf... tropische kakkerlakken zie je niet elke dag hé. We wijzen Roland op deze bewoners en hij reageert onmiddellijk. Roland sommeert de uitbater, die dus in dienst is van Brabanta, om na ons vertrek de zetels onmiddellijk én buiten met een 'bombe' te behandelen. Interessant dat woord 'bombe'. Toen wij kinderen waren gebruikte ons moeder ook al een 'bom' om insecten binnenshuis te behande-

len. Zo'n 'bom' is gewoon een spuitbus met insecticide waarmee men bijvoorbeeld door insecten gekoloniseerde meubelen behandelt. Thuis spoot ons moeder kwistig in de rondte met zo'n 'bom', vooral in de slaapkamers tegen de muggen, waarna we een hele tijd de kamer niet meer binnen mochten. Het stonk dan enorm en je verbleef ook best niet al te lang in die stank want gezond was dat niet. De Vapona-strips hebben ons dan van dat 'bommengedoe' en van de stank verlost maar of dat gezonder was is mij niet heel duidelijk. Efficiënt was (en is) het wel want onze kamers bleven muggenvrij. Trouwens, het is niet alleen in Congo dat die 'bommen' nog te koop zijn, ook bij ons kan je ze nog vinden.

De 4x4's die ons naar hier brachten reden door naar het centrum om bagage af te zetten en nieuwe bagage op te laden die mee moet naar Brabanta te Mapangu. Terwijl we wachten, praten we wat over *du n'importe quoi*, over wat we in Mapangu en Katako-Kombe zullen doen. Tijd lijkt/is hier niet belangrijk maar toch is het alweer plots tijd om verder te reizen. Met de 4x4 zigzaggen we hobbeldebobbelend naar een prauwenhaventje langs een zijriviertje van de Kasai.

Aan het haventjes heerst een ambiance 'uit de duist'. Wel honderd kinderen zwemmen of spelen in het riviertje. Hier en daar is een vrouw of een tienermeisje bezig met de was. Ze zijn heel enthousiast als we hen willen fotograferen en telkens als we een foto genomen hebben klinkt er een algemeen en uitbundig gejuich. Als we dan de foto tonen, op het kleine schermje van onze digitale kamera, is het enthousiasme nog groter. Uitgelaten wijzen ze naar hun eigen portret of naar het portret van hun vriend of vriendin, vriendje of vriendinnetje. Zoveel enthousiasme, vreugde en contentement voor een onnozele foto: om jaloers op te zijn.

op de Kasai

Alle bagage wordt op een prauw met buitenboordmotor geladen (een prauw is een uitgeholde boom, lang of kort, en is het eenvoudigste vervoersmiddel te water hier in Congo), plastiek tuinstoelen om op te zitten. We stappen in en varen weg. Onze prauw is iets meer dan tien meter lang en juist breed genoeg om de tuinstoelen achter mekaar te zetten. De wasmachine voor Mapangu kan er ook nog net in. We meren af en varen de rivier op. Vooraan staat een man met een peilstok. Hij moet op ondiepe plaatsten de diepte peilen en de vaarroute bepalen. Achteraan staat de stuurman die de buitenboordmotor bedient. De pijlstokman en stuurman communiceren voortdurend met mekaar. Op een aantal hoge bomen langs het water zie ik grote clusters van een *Bulbophyllum*-soort.

We kijken wat verbaasd op als we het fluitsignaal van de trein horen. Iets verder zien we een goederentrein, met bovenop enkele passagiers, langzaam door het decor verder slenteren. Het blijkt dat je eens per maand van Ilebo per trein naar Lubumbashi kan reizen en van daar zelfs naar Johannesburg in Zuid-Afrika.

Bulbophyllum is een orchideeëngeslacht met het grootste aantal soorten. Wereldwijd worden in alle tropische en subtropische gebieden *Bulbophyllum*-soorten gevonden. Angraecoiden zijn een groep Afrikaanse orchideeëngeslachten waarvan de soort *Angraecum sesquipedale* uit Madagascar de spectaculairste is.

Links aan de oever neemt een naakte (uiter-aard) man een bad. Wat verder zien we een groep vrouwen hetzelfde doen. Mannen en vrouwen hebben hier aparte 'badkamers'. En vreemd, de man was wat gegeneerd, de vrouwen echter wuifden naar ons.

Na goed tien minuten varen we de Kasai op niet ver van de echte haven van Ilebo. Je kan niet naast de roestende wrakken van schepen kijken. Vrouwen zetten er hun manden met was op, ze bieden schaduw en voor de kinderen zijn ze een speelplaats aan het water. Langzaam vermengt zich het zwarte water van de smalle rivier met het roodbruine water van de zeer brede Kasai.

Het wordt een zonnige, aangename vaart. In de verte zien we gigantische, donkere wolken zich leeg regenen. De Kasai slingert in grote bochten met zandbanken en eilandjes door het woud. Her en der liggen kleine dorpjes op de hellingen langs de oevers. Op primitieve houten rekken liggen geschilderde maniokwortels te drogen.

Grotere eilanden zijn door het woud ingepalmd, op enkele kleinere staat een hutje met daarnaast een rokerig vuur waarboven vis gerookt wordt.

Halfweg worden we door mensen uit een manueel voortgeduwde prauw toegeroepen. Ze zijn op weg naar Mapangu en een van de passagiers, een bejaarde vrouw, kan er op tijd komen op de begrafenis van haar dochter als ze met ons mag verder varen. Roland, de chef, gaat akkoord. In een wijde cirkel varen we naar de prauw om de bejaarde vrouw te laten overstappen. Met het voorstevan van onze prauw varen we recht op de zijkant van hun prauw af. Het contact is onzacht, Roland trekt er een vloek door en roept dat het wat langzamer en voorzichtiger mag. Als de vrouw overstapt zijn er direct nog twee anderen die met ons mee willen. Roland zegt heel kordaat: "Eén, niet meer,

punt!" Ik vraag mij af of hij die vrouw ook zou meegenomen hebben als wij niet met deze prauw zouden meegevaren zijn.

Het is een prachtige tocht: het oerwoud met zijn gigantische plantenvariëteit, roofvogels op zoek naar prooi, pittoreske dorpjes waar het leven wel niet zo idyllisch zal zijn, struiken met gigantische spinnenwebben, wit en rood en geel bloeiende bomen, de waterhyacint uit Zuid-Amerikaanse wateren die een gigantische pest betekent voor de Afrikaanse vaarwateren, zwemmende kinderen, enthousiast wuivende kinderen en volwassenen, duwboten met barken vol 'marchandise' en een grote verscheidenheid van meereizende mensen op het dek en onder zeilen die rusten, palaveren, eten bereiden boven een vuurtje, slapen... Kortom, er is ambiance...

Na goed twee uren varen meren we aan in Mapangu waar we door de bevolking enthousiast onthaald worden. Ik gebruik het woord 'enthousiast' wel erg veel, vind ik, en vraag mij af of het wel mogelijk is om dit enthousiasme op een andere manier te omschrijven: geestdrift, met open armen, hartelijk, uitgelaten (is het soms wel), stormachtig? Ook hier worden de mensen graag gefotografeerd en genieten we van dezelfde taferelen als we de pas genomen foto's tonen. Een vrouw, Agnes, dringt er erg op aan haar te fotograferen. Ze laat zich heel fier fotograferen met een mand maniokwortels, maniokbladeren, hout enzovoort op haar hoofd. Ze is heel goed bij de pinken: "Ik geef je mijn foto, maar wat geef jij mij?" "Wel, van mij kan je een stevige knuffel krijgen," antwoord ik haar. Algemene hilariteit en ze beginnen in hun taal onder mekaar giechelend te discussiëren. Een jonge man vertelt me dat Agnes akkoord is met de knuffel en als ik op haar af ga, schatert de gehele groep omstaanders het uit, Agnes niet in het minst. Dat van die verwachte knuffel was blijkbaar een grap van de jonge man... Super!!!

Er ligt een grote duwboot met barken aange-meerd: een goed moment om met de lokale bevolking handel te drijven, passagiers te laten afstappen of nieuwe passagiers te laten opstap-pen.

Al onze bagage wordt op 4x4's geladen. Via een hobbelige, de oeverhelling omhoog slin-gerende weg rijden we langs de olieperserij van de plantage richting ons verblijf voor de vol-gende twee nachten: een gerestaureerd villaatje uit de koloniale periode. We hebben elk een mooie kamer, er is een grote badkamer, een mooie living en eetkamer én een goed uitgeruste keuken, Yves logeert bij Alexander.

Yves heeft vanavond een afspraak met de arts van het ziekenhuis, de hoofdverpleger en Alexander, de plaatselijke rechterhand van Roland. Wij hebben het met Eric (TinTin, een Bretoen die al jaren in Afrika werkt), Mark (een Limburgs agronoom die hier voor een drietal maanden verblijft om de plantage te helpen heropstarten, hij woont in Indonesië en is er met een Indonesische getrouwd (www.ehbm-host.net/villabali), en Roland onder andere over het project in Katako-Kombe en het ziekenhuis van Mapangu dat we morgen zullen bezoeken. Ondertussen frissen we ons wat op en drinken, in afwachting dat Yves terugkomt, een frisse pint.

Sinds deze morgen hebben we niet meer dan een sandwich met hesp gegeten, het warme avondmaal smaakt dus enorm (schaapsvlees met look, courgettesalade, frietjes en ook pili-pili voor de liefhebbers). Ondertussen bespreken we onder ons zessen de Congolese situatie en dat onze gesprekspartners hier af en toe koloniale trekjes vertonen, vinden we niet abnormaal.

Agnes

kinderen aan de waterkant te Ilebo

De mannen beschikken hier over satelliettelefoon én internetverbinding, een vluggere dan de mijne thuis.

Ik blijf 's avonds nog wat plakken. Samen met Roland, TinTin en Mark drink ik een glas whisky - black label. Als ik ga slapen, drinken ze onder hun gedrieën de fles leeg. Dat zal morgenochtend te merken zijn.